

60. Преводачи и агенции

В началото на тази книга се върнахме години назад, за да преживеем отново всички онези трудни дни на пробуждане и осъзнаване, когато малцина от нас, преводачите, надигнаха глас в защита на нашата професия.

Сега, в края на книгата, нека си представим светлото преводаческо бъдеще. Разбира се, и най-великият пророк трудно би познал бъдещето на един толкова сложен и преплетен бранш, какъвто е преводаческият. И наистина, как можем да познаем какво ще бъде бъдещето на професия, която у нас почти не се практикува като основна? За много, да не кажа за повечето от преводачите, тя всъщност е само източник на допълнителни доходи, понякога, а и в повечето случаи, доста скромни. Тези доходи са скромни най-вече заради ниските хонорари, които получават преводачите от агенциите за преводи. Но протестите срещу ниските хонорари са доста слаби, едва чуващо се мрънкане, макар и продължително.

Нерядко на някой форум се появява „преводач“, „оплаче“ се от ниския хонорар, който получавал от агенциите и се скрие, сякаш е писал, само за да провери, дали няма още някой да се оплаче. Понякога се появява още някой, но много пъти това оплакване си остава като глас в пустиня, каквото е и всъщност. Масовото приемане на ниските хонорари

от преводачите означава, че те не държат на професията, а просто искат да имат някакъв допълнителен доход, какъвто и да е. Това положение обаче се отразява и върху интереса на младите към професията преводач. Макар и не много широко, но все пак мълвата за изключително ниското заплащане на преводаческия труд се е разнесла и извън тесния кръг от агенциите и „техните“ преводачи. Затова едва под половин процент от младите хора проявяват интерес към професията преводач!

Ако няма желаещи за една професия, какво ще се случи? Дали тази професия ще изчезне или ще продължи да бъде непопулярна и в нея ще се завъртат за по известно време от немай къде безработни и неквалифицирани? С професията преводач има голяма вероятност да се случи второто, защото търсенето на преводачески услуги никога няма да престане. Но при това положение какви ще бъдат в бъдеще тези услуги? Ако се позамислим съвсем малко, не е трудно да отгатнем.

При положение, че сегашната тенденция се задържи, агенциите и занапред ще останат основните играчи в преводаческия бизнес. Нещо повече. Те може да останат единствените. Защото още сега броят на преводачите е по-малък от броя на агенциите. В бъдеще този брой ще намалее още повече, докато не започне да клони към нула. Естествено, става дума за броя на професионалните преводачи. Инцидентните, неквалифицирани „преводачи“ ще

си останат, техният брой ще бъде достатъчен, за да се задоволяват нуждите на пазара от преводачески услуги, макар че постоянно ще варира, най-вече в зависимост от цената на преводите и процента на комисионните, които агенциите си задържат. С развитието на онлайн преводаческите машини от сорта на Гугъл преводач, живите преводачи ще се занимават най-вече с оправяне на кривините на машинния превод. За това няма да им е необходимо творческо вдъхновение и те рутинно ще редят думички и буквички, просто за да докарат там някакъв превод, който не е задължително да отговаря на оригиналния текст. А да не говорим, че и оригиналният текст може да е също продукт на подобна процедура.

Някои от четящите тази прогноза може да се хванат за главите и да се затюхкат. Но дали си струва да се ядосваме? Ако масово няма добри преводачи и добри преводи, на кого ще му пука? Ще има, все пак няколко, все още оцелели, „елитни“ преводачи, които ще предлагат качествени услуги на висшите чиновници. Но и висшите чиновници само ще си мислят, че получават качествени преводи. „Елитните“ преводачи само ще се представят за такива, както и досега, и едва ли ще правят много по-качествени преводи от масовите. Те, разбира се, ще разчитат на невежеството и снобизма на висшите чиновници и ще смъкват тлъсти хонорари.

Така очертаната мрачна картина е само

прогноза, но както знаем, нищо не може да бъде толкова просто и ясно, нито толкова сигурно. Племето на преводачите, все пак, е доста жилаво. Както е оцеляло през хилядолетията, така може да оцелее и в агенцийната ера. Нищо чудно да се появи изведнъж отново на сцената, когато най-малко го очакват, и да заяви законните си претенции върху отнетия му с измама трон! Светлото бъдеще на агенциите никак не им е в кърпа вързано. Вместо да загинат професионалните преводачи, може да стане така, че да загинат агенциите. В някой момент тенденциите могат и да се обърнат, преводачите да започнат да учредяват преводачески дружества и кантори, подобни на адвокатските, законите да застанат на тяхна страна и да забранят посредничеството за доставка на преводачески услуги. Може и още сега да ги притиснат по линия на трудовото законодателство за това, че се правят на работодатели, а не са. Може веднага и по закона за задълженията и договорите – за прикритите трудови договори между агенции и преводачи под формата на „граждански“ или устни договори. Или по закона за защита на потребителите – за предлагане на преводи, извършени неизвестно от кого, подобно на „стоки“ от неизвестен произход. Може дори и по наказателния кодекс, за това, че мамят държавните учреждения, като им представят списъци с едни преводачи, а възлагат преводите на съвсем други или пък за това, че фалшифицират преводаческите подписи

върху официални преводи на документи.

Никой не знае какво ще стане в бъдеще. Но, честно казано, иска ми се да има стабилна и уважавана професия преводач, към която дори и агенциите да изпитват респект.